

Landsorganisationen
Enheten för Löner och Velfärd
René Andersson

Yttrande över remisser Promemoria Ettårsgräns för sjukpenning och införande av förlängd sjukpenning (S2007/11088/SF) samt Promemoria Införande av en rehabiliteringskedja (S2007/11032/SF)

Remissernas huvudsakliga innehåll

I två promemorior som utarbetats av företrädare för Socialdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet och Finansdepartementet, föreslår regeringen en rad ändringar i sjukförsäkringslagstiftningen. De mest centrala åtgärderna är i korthet följande:

- Sjukpenning motsvarande 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten utges under maximalt 364 dagar under en ramtid av 450 dagar. Efter ansökan av den försäkrade får, om det finns särskilda skäl för detta, sjukpenning, motsvarande 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten utges för ytterligare dagar under ramtiden. Ramtiden utgör de senaste 450 dagarna. Vid beräkning av antalet dagar som den försäkrade har uppburit sjukpenning beräknas varje dag, oavsett om sjukpenning utgivits som hel eller partiell ersättning, som en dag. Någon hänsyn tas heller inte till om det rör sig om samma diagnos som vid tidigare sjukfall.
- En försäkrad som uppburit sjukpenning motsvarande 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten för maximalt antal dagar kan efter skriftlig ansökan beviljas förmånen förlängd sjukpenning. Detta gäller även för dagar i en ny sjukperiod. Förlängd sjukpenning kan normalt utges för 550 dagar. Förlängd sjukpenning ska utges med 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.
- Om den försäkrade erhåller lön under sjukdom eller försäkringsersättning, ska denna sjukpenning minskas med det belopp som motsvarar vad den försäkrade erhåller i lön under sjukdom eller i försäkringsersättning. Minskningen ska ske med det belopp som överstiger 75 procent av lönen i arbete.
- En rehabiliteringskedja införs. Under de första 90 dagarna av en sjukskrivning bedöms enbart om den försäkrade har förmåga att klara sitt vanliga arbete eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder. Från och med den 91:a dagen i en sjukperiod innebär prövningen av rätten till sjukpenning att det även ska beaktas om den försäkrade kan utföra något annat arbete hos arbetsgivaren och från och med den 181:a dagen av en sjukperiod ska – om inte särskilda skäl talar mot det – dessutom bedömas om den försäkrade kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden i övrigt eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade.
- Vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning ska inte längre den försäkrades ålder, bosättningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet, och andra liknande omständigheter beaktas.

- Rätten att i vissa fall återfå den sjukpenninggrundande inkomsten efter en period med sjuk- eller aktivitetsersättning upphör. Rätten att återfå den sjukpenninggrundande inkomsten bör gälla för en försäkrad som har sin anställning kvar efter en period med sjukpenning – men som av hälsoskäl inte kan återgå i arbete hos sin arbetsgivare – om den försäkrade är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som motsvarar den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten samt aktivt söker arbete och är anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen.
- För rätt till sjukersättning krävs att arbetsförmågan kan anses stadigvarande nedsatt och att åtgärd som avses i 3 kap. 7 b § eller 22 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring inte bedöms kunna leda till att den försäkrade återfår någon arbetsförmåga. Vid bedömning av om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt vid prövning av rätt till sjukersättning och aktivitetsersättning ska beaktas om den försäkrade har sådan förmåga så att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på arbetsmarknaden.

Förbundets synpunkter

Svenska Transportarbetareförbundet har via remiss beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade promemorior. Vi vill med anledning härav avge följande synpunkter.

Förbundet konstaterar inledningsvis att det är genomgripande förändringar som regeringen nu vill genomföra i sjukförsäkringssystemet. Sänkningen av sjukpenningen från 80 % till 75 %, ramtiden på 450 dagar samt samordningen med avtals- och privata försäkringar måste ses som ett trendbrott mot tidigare statliga strävanden att förbättra och effektivisera trygghetssystemen. Regeringen gör en tydlig markering. Tidigare fokus på att ge tid och resurser för bot och rehabilitering byts nu mot en incitamentstyrande politik, där människor till varje pris ska ut i arbete. Resonemanget tycks vara att samhället på det sättet minskar utanförskapet.

Förbundet delar inte regeringens uppfattning och anser att förslagen är förkastliga ur flera aspekter.

När det gäller rehabiliteringskedjan är det uppenbart att förslaget krymper den tid och det antal åtgärder som samhälle och arbetsgivare idag ansvarar för. Det innebär i praktiken att rehabiliteringskedjan snarare kan bli en utfasningskedja där den försäkrade snarare ska tryckas ut från arbetslivet än att återrehabiliteras till det. Arbetstagarorganisationernas erfarenheter är, att ju mindre ansvar som åläggs arbetsgivarna på rehabiliteringsområdet, desto sämre möjligheter har den försäkrade att återkomma i arbete. Vi är dock medvetna om att många arbetsgivare inte kan erbjuda lämpliga arbetsuppgifter, därför kan det vara klokt att den försäkrade ges möjlighet att pröva andra arbeten hos en ny arbetsgivare, vilket också föreslås i promemorian.

För det första ställer vi oss frågande till logiken i resonemanget i underlagen. En långtidssjukskriven person återvänder knappast fortare till arbetsmarknaden för att sjukpenningen sänks efter ett år. Det är svårt att se hur sjuka individer ska kunna bli friska genom att de försätts i fattigdom. Ett förslag som sätter ekonomiska styrmedel på ett medicinskt problem botar ingen.

Den förlängda ersättningen ska endast ges i undantagsfall vid ett antal utpekade och mycket svåra sjukdomar. Den närmast automatiska sänkningen från 80 % till 75 % berövar

Försäkringskassan dess rätt och skyldighet att göra rimliga och individuella bedömningar av människors restarbetsförmåga. Försäkringskassan har idag goda instrument att komma tillrätta med eventuellt fusk i ersättningssystemen. Det framstår som rimligare att ge myndigheten resurser och tydligare direktiv än att hävda att sjuka kan arbeta bara de sätts under tillräcklig ekonomisk press.

Förslaget gällande 450 dagars ramtid är heller inte rimligt. Det är vanskligt att göra en retrospektiv bedömning av rätten till sjukskrivning utifrån ett gammalt sjukfall som kan vara helt oberoende av det aktuella sjukfallet. Bedömning av rätten till ersättning måste vara baserad på det aktuella sjukfallet och de behov av vila och rehabilitering som tillkommer detta sjukfall. Om en person har varit sjukskriven för psykiska orsaker (dödsfall i familjen t ex) vid ett tillfälle och ett halvår senare skadas i en bilolycka med vidföljande sjukskrivningsbehov, är det befängt att koppla de båda sjukfallen till varandra och rätten till ersättning.

Det märkligaste av förslagen är emellertid samordningen med såväl kollektiva som individuella sjukförsäkringar. Regeringens attack mot avtalsförsäkringarna och den möjlighet som idag finns att teckna vissa försäkringar för skydd vid långtidssjukskrivning strider rimligtvis mot alla de frihetsprinciper som regeringen hävdar i alla andra sammanhang. Det argument som framförs i regeringspromemorian är, att tilläggsförsäkringarna driver upp kostnaderna för det allmänna pga. att de leder till fler och längre sjukskrivningar. Det är ett påstående som vilar på osäker grund. Klart är dock att tilläggsförsäkringarna garanterar verkligt sjuka människor ett någotsånär drägligt liv, vilket också är försäkringens grundidé och legitimitet. Lika klart är att det är skamligt av en regering som kallar sig liberal att gå emot en frihetlig grundbult – rätten att teckna privata och kollektiva försäkringar.

Svenska Transportarbetareförbundet menar att regeringens förslag gällande sjukförsäkringssystemet inte bara är omoraliska och fattigdomsalstrande. De underminerar och kringskär den ansvariga myndighetens förmåga att ta itu med allvarliga problem på ett framsynt och balanserat sätt. Förslagen strider också mot principer som varje regering borde hålla heliga. Därför bör förslagen förkastas i sin helhet.

Stockholm den 25 januari 2008

SVENSKA TRANSPORTARBETAREFÖRBUNDET

Martin Virenius
Tredje vice ordförande